

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Tarım ve Orman Bakanı İbrahim YUMAKLI** tarafından Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 96'ıncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Necla DEMİR
Ağrı Milletvekili

Bitkisel üretimde uygulanan desteklerle ilgili 5 günde iki kararname yayınlandı. İlk olarak 24 Ağustos 2024 günü 2024 yılı bitkisel üretim desteklerine ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı yayınlandı. Bu karar ile 2024 üretim yılı ile ilgili destekler yayınlandı. Sorasında 29 Ağustos 2024 tarihli Resmî Gazete'de ise 2025-2027 dönemini kapsayan 3 yıllık bitkisel üretim destekleri açıklandı. Böylece üretim döneminin başlayacağı 1 Eylül'den önce bitkisel üretim destekleri açıklanırken karar ile 2025 üretim yılından itibaren mazot ve gübre desteği tamamen kaldırılmış oldu. Kararnameye göre mazot ve gübre desteği yeni kararnamede yer almıyor. Tarım ve Orman Bakanlığının açıklamasına göre 2025 yılından itibaren mazot ve gübre desteği yerine temel destek ödenecek temel destek ile birlikte planlı üretim desteği ve üretimi geliştirme desteği verileceği ifade edilmektedir.

Yeni uygulama birçok yönüyle yeni soruları ve kafa karışıklığını beraberinde getirmektedir. Kararnamenin yarattığı kafa karışıklığından dolayı bakanlın bir açıklama yayınladı ancak yayınlanan açıklama ile kamuoyunda sorulan soruları tam anlamıyla cevaplamadığı gibi manipülatif ifadelerde başka bir şey değildir.

Yönetmenliğin eksik ve belirsiz yönlerine bakıldığında;

- 1- Bakanlığın; çiftçi eskiden 185 TL alıyorken şimdi 317 TL alıyor iddiası enflasyonist bir ortamda zaten artırılması gereken bir artışı lütfen olarak deklare ediyor. Teknik olarak 2025'teki temel destek daha yüksek gözüküyor ama bu bir aldatmaca çünkü mazot, gübre, elektrik, işçilik ve diğer maliyetler katbekat fazla artacaktır. Sadece bir

dönümdeki buğday ekiminin maliyeti hesaplandığında söz konusu destek bu maliyeti karşılayamayacağı açıkça anlaşılmaktadır.

- 2- Destekleme ödemeleri mevcut durumda olduğu gibi üretim yılında değil bir sonraki yılda ödenmeye devam edilecek. Bu şekilde çiftçinin alacağı destek hem enflasyon karşısında erimiş olacak hem de ihtiyacı olduğu dönemde desteğini alamayacaktır. Tarımsal destekler bir yıl sonra ödendiği için enflasyon karşısında hızla eriyor. 2023'te 63,4 milyar lira olan destekler, 2024 için 91,6 milyar liraya çıkarıldı ancak bu artış enflasyon karşısında eridi.
 - 3- 2025 yılı destekleme katsayısı 244 olarak belirlenmiş ancak enflasyonun ve maliyetlerin bu kadar hızlı bir şekilde arttığını göz önüne alındığında bu katsayının sürekli ve gerçekçi bir şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Mazot, gübre ve elektrik gibi girdi maliyetleri hızla artıyor. Akaryakıtta neredeyse her hafta zam yapılıyor. Örneğin Mazotun litresi bir yılda 24 TL'den 44 TL'ye çıktı. Gübre ve ilaç maliyetleri enflasyonun üzerinde arttı. Otoyol ve köprü geçişlerine yapılan yeni zam ulaşım maliyeti olarak ürün fiyatlarına yansiyacak. Gübre, tarım ilacı, tohum, tarım makinalarının fiyatı da hızla artıyor. Girdi maliyetlerinde üreticiler lehine indirimler yapılması gerekiyor. Ayrıca, ÖTV'nin sıfırlanması, KDV'nin de indirilmesi gerekiyor. Dolayısıyla her yıl katsayının güncellenmesi ile ilgili belirsizlik en büyük sorun olacağı anlaşılmaktadır. Bakanlık her yıl katsayısının bir önceki yılın üretim döneminde güncellenerek açıklanacağını belirtiyor. Ancak bu güncelleme kriterlerinin nasıl olacağına dair açıklayıcı bir husus yok. Örneğin Son 10 yıldır fındıkta alan bazı destek dekar başına 170 lira olarak ödendi ve bu hiç değişmedi. Dolayısıyla hükümetin geçmiş politikalarına bakıldığında katsayı artışın nasıl olacağına ilişkin bir netliğin olmaması çiftçileri endişelendiren bir durum söz konusu.
- Yine Tarım Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 2006 yılından bu yana tarımsal destek için GSYH'nin %1'inden az bir ödeme yapılamayacağına dair kanun hiç uygulanmaması çiftçinin bu endişeni haklı kılıyor.
- 4- Basına yansıdığı gibi gübre ve mazot desteği kaldırıldı iddiası aslında şekilsel olarak doğru çünkü yeni yönetmenlikte gübre ve mazot desteği yok. Ancak bakanlık gübre ve mazot desteğinin temel destek katsayısının içinde olduğunu iddia ediyor. Bakanlığın bilgi notunda; gübre ve mazot desteğinin %25, %50 ve %100 olacak şekilde düzenlendiği iddiası manipülatif olmakla birlikte enflasyon artışı ve diğer maliyetler göz önüne alındığında söz konusu açıklamaların gerçekçi olmadığı açıkça anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda;

- 1- 2025 yılı destekleme katsayısı 244 olarak belirlenirken hangi kriterler göz önünde bulundurulmuştur? 244 katsayısı içerisinde mazot ve gübre dışında hangi maliyetler bulunmaktadır?
- 2- İlgili yönetmenlikte mazot ve gübre desteği olmamasına rağmen gübre ve mazot desteğinin %25, %50 ve %100 olabileceğine dair açıklamanızın kaynağı nedir?
- 3- Mazot, gübre, elektrik, işçilik ve diğer maliyetler göz önünde alındığında söz konusu desteklemenin yetersiz olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bu durumda destekleme katsayıları belirlenirken maliyet giderleri nasıl hesaplanmıştır?
- 4- 2025 yılı destekleme katsayısı 244 olarak belirlenmiş ancak enflasyonun ve maliyetlerin bu kadar hızlı bir şekilde arttığını göz önüne alındığında destekleme katsayısının sürekli ve gerçekçi bir şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Ancak her yıl katsayının güncellenmesi ile ilgili belirsizlik en büyük sorun olacağı anlaşılmaktadır. Destekleme katsayısı her yıl hangi kriterler dikkate alınarak artırılacaktır?
- 5- Çiftçinin alacağı desteklemenin bir yıl sonra ödenmesi, yapılan desteklemeler enflasyon karşısında destekler hem erimiş olacak hem de ihtiyacı olduğu dönemde desteğini alamayacaktır. Destekleme ödemelerinin üretim yılı içerisinde verilmemesinin gerekçesi nedir? Buna ilişkin bir düzenleme yapılacak mıdır?
- 6- ÇKS'ye kayıtlı olup Bakanlıkça belirlenen havzalardaki ürün deseni dışında üretim yapan çiftçilere temel destek verilecek midir?
- 7- Bakanlıkça tespit edilen su kısıtlı olan havzalarda planlama dışında üretim yapan çiftçilere temel destek verilecek midir?